

UVIC

FACULTAT D'EDUCACIÓ
TRADUCCIÓ I CIÈNCIES
HUMANES

Curs 2017-2018

ENCOMI D'ASSUMPTA FARGAS i RIERA

Amb motiu de la seva lliçó de jubilació:

LLENGUA I JOC: UN “BINOMI FANTÀSTIC”

Vic, 29 de novembre de 2017

ENCOMI D'ASSUMPTA FARGAS i RIERA

Professora del Departament de Filologia
i Didàctica de la Llengua i la Literatura

Fotografia: U_Media UVic

Permeteu-me unes breus consideracions inicials. Representar-me la tasca d'escriure aquest encomi va ser tot un repte. Era d'obligat compliment trobar l'equilibri entre quatre dels elements que en conformen la situació retòrica. D'una banda, calia definir les característiques del meu rol, en tant que humil responsable d'aquest encàrrec sobre el qual em vaig preferir, i del vostre, destinataris experts — alguns molt més que jo — en el tema d'aquest encomi, o sigui, en la trajectòria acadèmica de la professora Assumpta Fargas i Riera. De l'altra, convenia trobar i ajustar el to del propòsit d'aquest document perquè *encomiar* vol dir 'elogiar' i en aquest cas l'elogi és ben guanyat. Finalment, i en la mesura que fos possible, calia delimitar-ne el tema, aspecte gens fàcil pel seu abast i transcendència. En definitiva, em trobava davant d'una empresa de grans dimensions i de gestió complexa, però inspiradora, en la línia de la nostra homenatjada.

I encara un apunt més. Goso anticipar-me a una de les inferències sobre el meu posicionament que confio es desprendran d'aquesta lectura. M'acosto a la figura de la protagonista de la lliçó de jubilació d'avui des de l'admiració més sentida. Me'n confesso deixeble i amiga. M'ha acompanyat en el meu procés vital i professional des de fa molts anys i li ho agraeixo. Per això no us puc negar que avui tinc sentiments contradictoris: sento alegria per fer-vos arribar l'elogi a la seva trajectòria, però també una certa tristesa perquè ja no treballarem més freqüentment, tot i que *hi serà per un cap*, tal com sol dir.

Durant aquest relat, doncs, apel·lo a la vostra complicitat. En un recorregut *tan llarg i ample*, expressió també molt seva, no es pot obviar que han estat moltes les persones que han fet camí amb ella en la seva intensa activitat docent, formativa i d'investigació en llengua i didàctica de la llengua així com en els nombrosos càrrecs de gestió que ha desenvolupat en el marc de la Universitat de Vic-Universitat Central de

Catalunya des dels seus inicis. M'hauria agradat poder parlar amb totes, però com que es tractava d'una operació inabastable i del tot impossible, em vaig veure obligada a triar-ne unes quantes i a aquestes companyes i companys no puc fer res més que agrair-los la seva col·laboració i suport en aquesta tasca.

* * *

La figura d'Assumpta Fargas i Riera va lligada primer, des de ben jove, a la passió per la llengua i cultura catalanes i, més tard i de manera inevitable, també a l'ensenyament. És important tenir en compte aquest ordre en el temps perquè ella mateixa reconeix que la seva vessant com a docent *va anar venint* i que fins i tot quan estudiava Filologia Catalana a la Universitat de Barcelona (UB) no semblava que la seva trajectòria hagués de prendre aquesta direcció. El canvi es produeix en el seu darrer any de carrera: comença a fer de professora de llengua catalana i ho fa a 4t i 5è d'EGB a l'escola Torrevalldivina de Santa Coloma de Gramenet, amb infants no catalanoparlants, en una època, segona meitat dels anys setanta, en què la presència i regulació de l'ensenyament del català i en català a l'escola encara era incipient. Havia obtingut el títol de professora de llengua catalana de la Junta Assessoradora per als Estudis de Català i a partir d'aquí, un cop llicenciada, col·labora amb l'Assessoria Didàctica del Català (ADC), ubicada a l'Associació de Mestres Rosa Senat i finançada per Òmnium Cultural. Hi fa de correctora de les proves d'aptitud en llengua catalana i també hi imparteix classes de català per a estrangers. Es tracta d'una etapa intensa que li permet aprendre molt i entrar en contacte amb persones de referència de la llengua i de la didàctica com Lluís López del Castillo i Josep Tió, a qui a partir d'aquí considerarà el seu *mestre*.

Amb aquestes credencials, i arrossegada pel mateix Josep Tió, el curs 1978-79 s'incorpora com a professora de llengua i didàctica de la llengua a l'Escola de Mestres Sant Cugat de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), tot i que hi col·labora ja des de 1975 impartint classes de català a alumnes no catalanoparlants. Hi treballa durant tres cursos. També sota el seu guiatge, a partir del curs 1979-80 inicia la seva trajectòria ara

ja al Departament de Filologia de l'Escola Universitària Balmes de Formació del Professorat de Vic (coneguda com l'Escola de Mestres de Vic), centre que feia tot just un parell d'anys que havia començat el seu camí, adscrit a la UB, i que estava a punt de dir adéu a la seva primera promoció. Però aquesta simultaneïtat laboral és difícil de compatibilitzar i aposta pel projecte il·lusionant de Vic, liderat per Ricard Torrents. Això no suposa tallar els lligams amb Sant Cugat, ans al contrari. D'aquest període conserva bones amistats i referents pedagògics i didàctics que sempre ha vetllat de prop. Així inicia una etapa d'intensa activitat docent que va de bracet —i de quina manera— amb una llarga, significativa i productiva trajectòria també dedicada a l'elaboració de materials per a l'ensenyament de la llengua.

Per agafar bé el fil i no perdre'l, cal fer aquí un apunt. L'any 1979 neix l'editorial EUMO, impulsada des de l'Escola de Mestres, amb l'objectiu de proporcionar materials didàctics per a l'escola catalana en llengua i continguts. No es pot obviar la rellevància de persones com Ricard Torrents, Josep Tió o la mateixa Assumpta Fargas en aquesta *empresa*. Només cal revisar-ne la seva història i fer una ullada al seu catàleg. Per exemple, el projecte *Pont*, una sèrie de manuals que van esdevenir de referència obligada per a l'ensenyament del català als alumnes no catalanoparlants, amb Assumpta Fargas, Oriol Guasch i Josep Tió, primer, i també amb M. Carme Bernal, més endavant, va ser un gran èxit editorial. En la mateixa línia hem de situar les *Llibretes d'exercicis autocorrectius*, de Fargas, Guasch i Tió, i el *Primer diccionari*, amb Fargas, Tió, Bernal i amb la incorporació de Francesc Codina. Tampoc ens podem descuidar la sèrie *Llengua i comunicació*, adreçada a l'Educació Secundària Obligatòria, d'Eusebi Coromina, Josep Fornols, Assumpta Fargas i Francesc Codina. I la llista continua.

Reconeix que el lideratge de Josep Tió marca el seu recorregut. N'elogia el seu paper innovador en l'ensenyament de la llengua i el fa *responsable* d'iniciatives tan emblemàtiques com el *Curs de Català per a Estrangers* o de la sèrie de *Simposis sobre l'ensenyament del català a no catalanoparlants*, celebrats a Vic, amb una gran participació d'ensenyants de tots els nivells educatius, i que va impulsar els programes d'immersió lingüística actuals. El que es descuida de dir és que aquestes iniciatives, i moltes

d'altres, tampoc haurien estat possibles sense ella, o sigui, sense el seu saber, el seu saber fer, la seva generositat i la seva capacitat d'agomboiar persones entorn d'un projecte tot donant-los la confiança i l'autonomia per fer-lo créixer. En puc donar fe en tant que testimoni privilegiat.

Fa de mal comptar, per extensa, la quantitat d'alumnes que han seguit el seu mestratge, tant en la formació inicial com en la permanent. Ha participat en molts assessoraments a centres educatius de Primària i de Secundària, ha coordinat seminaris, impartit xerrades, comunicacions i conferències i ha participat en màsters, com el de *Formació de català per a persones adultes*, de la UB.

S'ha significat especialment en la reflexió sobre l'ortografia i el treball d'ortografia a l'escola. De fet, es va doctorar per la UB el 2001 amb la tesi *Predictibilitat i impredictibilitat en el sistema gràfic del català: el cas de la a/àtona. Algunes implicacions didàctiques* i ha compartit les seves investigacions en publicacions com *Articles de didàctica de la llengua i de la literatura* i *Guix*, a més de participar activament en el grup de recerca en Educació, Llenguatge i Literatura (GRELL) de la nostra universitat.

I tot això tenint les coordenades ben definides. El compromís d'Assumpta Fargas amb el projecte universitari de Vic i amb la formació rigorosa en llengua i didàctica de la llengua dels mestres del país la fa referent de molts professionals que han (hem) tingut el privilegi d'aprendre d'ella i amb ella. Són molt significatives les paraules que va adreçar als assistents a l'*Acte de celebració dels 30 anys de la primera promoció de mestres* que va tenir lloc a l'Aula Magna de la nostra universitat el dia 20 de maig de 2011:

[...] l'Escola Universitària de Mestres d'Osona va ser per a mi —i suposo que per a molts, si no tots, i per sobre de tot— una veritable escola, una autèntica escola, una Escola, amb majúscula. O, si ho preferiu, una escola, a seques, sense necessitat de cap adjectiu.

I continua, al·ludint els seus *mestres* [abans havia parlat especialment de Josep Tió i de Segimon Serrallonga] i tot demostrant l'exquisidesa amb què sempre ha tractat els estudiants:

I si l'escola de mestres va ser una bona escola perquè hi havia bons professors, també ho va ser perquè hi éreu vosaltres, els alumnes, que ens ensenyàveu, de qui i amb qui apreníem: amb les vostres preguntes, amb les vostres respostes, amb els vostres silencis, amb les vostres queixes, amb les vostres lliçons al capdavall.

Ha fet bandera de l'Escola de Mestres Balmes, primer, dels Estudis Universitaris de Vic, després, i de la Universitat de Vic, més tard, i sempre amb fermesa i convicció. I s'hi ha compromès amb respecte i, alhora, amb molta il·lusió, de portes enfora (Patronat d'Estudis Osonencs, Junta Permanent de Català, Casa de les Llengües, Premis Baldiri Reixach) i cap endins. Això pot explicar que hagi assumit tantes responsabilitats institucionals sense deixar mai del tot la docència, la investigació i l'esperit crític, i alhora constructiu que la caracteritza. Diu que *s'hi va anar trobant*, com si els càrrecs l'anessin a *recebre* un després de l'altre. Com si sempre n'hi hagués hagut un que podia exercir o que fora bo que exercís. La llista és llarga: responsable de la Biblioteca dels Estudis Universitaris de Vic des del curs 1980-81 fins al 1988-89; directora del Departament de Filologia de l'Escola de Mestres Balmes dels Estudis Universitaris de Vic des del curs 1987-88 fins al 1991-92; directora de l'Escola d'Idiomes dels Estudis Universitaris de Vic des de la seva creació el curs 1989-90 fins al 1990-91; promotora i responsable de la secció de llengua catalana de l'Aula d'Autoaprenentatge de la Universitat de Vic des de la seva creació el curs 1991-92 fins al 2002; degana de la Facultat d'Educació de la Universitat de Vic des del març de 2003 fins al juny de 2006 i, finalment, rectora de la Universitat de Vic del juny de 2006 fins al juny de 2010.

El seu currículum de gestió és impressionant, com l'acadèmic, però difícilment abastable per gaires persones més. És un aparador de la història de la nostra universitat, ja que va marcant etapes i va deixant traces del seu procés de construcció. Cada càrrec lidera un projecte que convé desplegar i fer créixer. I així va ser i així ho ha sabut transmetre. No és difícil, doncs, veure-nos-hi reflectits.

Cadascuna d'aquestes etapes va acompanyada de molt tràfec, de feina i, per què no dir-ho, del convenciment que s'ha fet tan ben feta com ha estat possible, en la mesura de les circumstàncies, encara que no fos-

sin sempre avinents. Només així es pot explicar aquest enfilall de *confiances* que la institució li ha permès d'anar enllaçant i que no fa gaires dies li ha acabat reconeixent amb la medalla institucional de la Universitat. Ho ha fet ben acompanyada, gairebé sempre, i il·lusionada perquè cada pas en deixava fer un altre que, com a institució, ens permetia anar avançant. Heus aquí el seu mestratge.

Dèiem que mai ha deixat la docència. Sempre *bi ha tingut un peu*, fins i tot quan es feia difícil de compaginar amb la gestió. Ha gaudit de les classes, n'ha fet gaudir i aquests darrers cursos, amb la serenor del qui tanca una etapa per iniciar-ne una altra, més. Per sort continuarem aprenent d'ella en el grup de recerca, a les reunions de departament, en projectes il·lusionants. I ara, en la seva lliçó de jubilació. Gràcies, moltes gràcies, Assumpta.

Teresa Puntí i Jubany

Professora del Departament de
Filologia i Didàctica de la Llengua i la Literatura

UVIC

FACULTAT D'EDUCACIÓ
TRADUCCIÓ I CIÈNCIES
HUMANES